

Deklaracija Nove Ljevice o održivosti mirovinskog sustava i pravu na dostojnu mirovinu

Nova Ljevica zalaže se za:

- povećanje zaposlenosti i plaća, ukidanje rada na crno, učinkovitu naplatu doprinosa, što je neophodno za dugoročno rješenje održivosti mirovinskog sustava
- uvođenje nacionalne mirovine za osobe starije od 65 godina: takvu bi mirovinu kao „nulti stup“ mirovinskog sustava primali svi koji su dostigli dob za punu starosnu mirovinu, na što bi se vezala ostala primanja
- uvođenje zajamčene minimalne mirovine vezane uz minimalnu plaću
- postizanje ravnopravnosti svih umirovljenika, sadašnjih i budućih
- izjednačavanje mirovina žena s mirovinama muškaraca
- pokretanje revizije povlaštenih mirovina, njihovo odvajanje iz HZMO-a u poseban državni fond i ukidanje neopravdanih mirovina
- ukidanje drugog mirovinskog stupa i prelazak osiguranika u prvi stup s priznavanjem 20 posto uplata doprinosa, a u trenutku umirovljenja isplata razmjernog dodatka na mirovinu od 27 posto
- ukidanje državne stimulacije osiguranicima trećeg dobrovoljnog mirovinskog stupa od 15% godišnje (najviše do 750 kuna)
- zadržavanje postojeće starosne dobi za odlazak u mirovinu
- zadržavanje postojećeg postotka smanjenja mirovine kod prijevremenog umirovljenja
- usklađivanje mirovina prema indeksu rasta plaća ili prema indeksu rasta cijena, ovisno o onome koji je viši
- osiguravanje prava na rad svim umirovljenicima, bez uskraćivanja mirovine
- zadržavanje mogućnosti prijevremenog umirovljenja bez penalizacije za dugogodišnje osiguranike sa 60 godina života i 41 godina staža kao jedno je od rijetkih, povoljnih i ljudskih rješenja za umirovljenike tijekom posljednjih 20 godina
- uvođenje novog modela obiteljske mirovine prema kojem u slučaju smrti životnog partnera 20 do 50 posto mirovine pripada preživjelom partneru bez obzira na postojeću mirovinu
- ukidanje najviše osnovice za uplatu doprinosa za mirovinsko osiguranje (danas u Zakonu o obveznim doprinosima)
- uvođenje svakog prihoda od samostalnog ili nesamostalnog rada i od kapitala u godišnji obračun poreza i obaveza za doprinose te za izjednačavanje poreznih stopa na samostalni i nesamostalni rad iz kojih se postotak uplaćuje u mirovinski fond.

Obrazloženje:

Mirovinski sustav u Republici Hrvatskoj u teškoj je krizi: za isplatu tekućih mirovina nema dovoljno sredstava u državnom mirovinskom fondu već se isplata mirovina dobrim dijelom financira/uplaćuje iz Proračuna, a dio tih sredstava namiruje se novim zaduživanjem, čime se povećava javni dug države kod istih banaka koje su osnivači privatnih mirovinskih fondova, a kada ti fondovi otkupljuju državne obveznice zatvara se financijski apsurd u kojem država dvostruko gubi, a najviše gube sadašnji i budućni umirovljenici.

Uzrok sadašnjeg stanja je veliki broj umirovljenih radnika u vrijeme masovnih otpuštanja za vrijeme i neposredno nakon rata, čime je mirovinski sustav ušao u stanje financijske neodrživosti koju je još pogoršala mirovinska reforma iz 1999. – 2002. kada je uvođenjem drugog stupa stvorena velika financijska „rupa“ u javnom mirovinskom sustavu (cca 5 milijardi godišnje) uz smanjenu uplatu u prvi stup za 5%, što znači da je četvrtina javnog mirovinskog sustava privatizirana.

Četvrt stoljeća politička klima omogućava poslodavcima da radnike nedovoljno plaćaju, često ih prijavljuju na „minimalac“, a ostatak isplaćuju „na ruke“, čime mirovinski sustav gubi dodatna sredstva. Povećanje zaposlenosti i plaća, eliminacija rada na crno i obaveza naplate doprinosa nužni su koraci dugoročnog rješenja mirovinskog sustava.

Stoga je reforma sadašnjeg mirovinskog sustava u cilju uspostavljanja njegove održivosti te ravnopravnosti, pravednosti i osiguranja socijalne sigurnosti, bez dodatnog obespravljanja sadašnjih i budućih umirovljenika. Potrebno je zaustaviti trend stalnog pomicanja dobi za umirovljenje, dob od 65 godina za rad već je previsoka za čitav niz zahtjevnih zanimanja, a produžavanje radnog vijeka do 67 godina starosti ne bi produžilo produktivni rad već bi samo smanjilo mirovinski staž.

Pritisak za daljnje produženje radnog vijeka dolazi od strane eurobirokrata koji ne mare za ljudske sudbine, a naši političari te zahtjeve poslušnički sprovode: životni vijek u Hrvatskoj je statistički kraći oko tri godine u odnosu na razvijene članice Europske unije, a to podrazumijeva da je toliko kraći i pretpostavljeni prag radne sposobnosti, tako da je radnicima, budućim umirovljenicima, i do sada previše oduzimano.

Oko drugog mirovinskog stupa lome se koplja: sve je više zagovornika opcije ukidanja jer se taj model u svijetu pokazao neuspješnim i skoro su svi od njega već odustali. Potom, dugoročna kapitalizacija ne donosi prinose kakvi su očekivani, periodične krize obezvređuju dobitke, troškovi upravljanja su visoki i jedino banke i mirovinski fondovi imaju koristi od tog modela te se pokazuje da će umirovljenici u drugom stupu imati čak i manje mirovine od onih u prvom stupu, a ne veće kako je obećavano.

Fondovi, banke i vladajuće strukture hrvatskog društva jednoglasno brane drugi stup pa je jasno da se ovdje radi o obrani interesa krupnog kapitala koji stoji iza tih fondova, dok su radnici - budućí umirovljenici, još jednom prevareni.

Stoga je nužno ukidanje drugog mirovinskog stupa, prelazak osiguranika u prvi stup, uz priznavanje 20 % uplata doprinosa te isplatu razmjernog dodatka od 27% u trenutku umirovljenja kao i ukidanje državne stimulacije za osiguranike trećeg dobrovoljnog mirovinskog stupa od 15% godišnje (najviše do 750 kuna).

Rad umirovljenika još se uvijek znatno destimulira i pogrešno se tvrdi da umirovljenici oduzimaju radna mjesta mladim ljudima, a umirovljenici rade one poslove koji nisu ili ne moraju biti najprikladniji za mlade ljude i umirovljenicima treba dopustiti pravo na različite oblike privremenog rada, dok mlade treba zaštititi od prekarizacije.

Povlaštene mirovine posebno su osjetljivo pitanje, te treba zagovarati preispitivanje opravdanosti postojanja i visina svih vrsta povlaštenih mirovina, revizijom, odvajanjem iz HZMO-a u poseban državni fond, kao i ukidanjem neopravdanih mirovina.

Nužna je izmjena poreznih zakona prema kojoj bi svi prihodi članova društva, bez obzira dolaze li od nesamostalnog ili samostalnog rada ili od kapitala ulazili u godišnji obračun poreznih obveza i obveza za doprinose, tako oni koji si isplaćuju niske plaće jer zarađuju kroz prihode od kapitala neće moći više izbjegavati porezne obveze i uplate doprinosa shodno svojim primanjima.

Porezne stope na prihode od samostalnog rada, odnosno prihode s "druge osnove" pored rada, trebalo bi izjednačiti sa stopama koje se primjenjuju na nesamostalan rad, odnosno plaću, čime bi se proširila porezna baza, broj onih koji uplaćuju doprinose i stvorila progresivnost sustava.

Nova ljevica odlučno će se suprotstaviti demagogiji vladajuće elite koja probleme mirovinskog sustava nastoji riješiti daljnjim obespravljivanjem sadašnjih i budućih umirovljenika.

Umirovljenici nisu trošak, oni imaju pravo na dostojanstvenu mirovinu temeljem uplata u mirovinski fond, uplaćenih tijekom radnog vijeka. To se prvenstveno odnosi na umirovljenike iz rada, koji su proteklih desetljeća najviše izgubili.

Poboljšanje standarda umirovljenika moguće je jedino stvaranjem i razvijanjem stabilnog, uspješnog i solidarnog ekonomskog i socijalnog sustava. Taj sustav neće promatrati čovjeka kao trošak koji bi trebalo eliminirati. Bit će usmjeren na čovjeka i njegove potrebe.

Za Novu ljevicu:

Dragan Markovina, predsjednik Nove ljevice

U Zagrebu, 6.10.2018.